

STADS(HIJS)KRAAN ALMELO

Almelo was vanaf de 15e eeuw de belangrijkste haven- en overslagplaats van Noord-West Twente in de tijd dat het vervoer over water uitsteeg boven het gebruik van het abominabele wegennet. Aanvankelijk ontstond reeds in de 14e eeuw een haven aan de Almelose Aa later gevolgd door de Stadswerf op dezelfde locatie. Door de aanleg van de Nieuwe Graven eind 15e eeuw kreeg de Stad Almelo een forse economische impuls.

Naast het vervoer van hout stroomafwaarts, dat voornamelijk in vlotten plaats vond, werd graan, steen en linnen met kleine platbodems vaartuigen richting Regge verscheept. Op de terugreis namen de schippers allerlei “luze” goederen mee uit met name Friesland en Holland.

Een groot gedeelte van die goederen werden op de werf verplaatst door middel van een daar aanwezige **kraan** (ter hoogte van de huidige galerij).

Deze houten hijskraan werd tezamen met de werf verpacht en aan het gebruik ervan waren dan ook kosten verbonden.

Na de aanleg en openstelling van het zo gewenste Overijssels kanaal in 1855 verhuisde de kraan naar de nieuwe haven enkele honderden meters verderop gelegen (locatie ter hoogte van het huidige Nielz). In navolging van de aanleg van de Nieuwe Graven zorgde het kanaal wederom voor een aanzienlijke economische groei. Het laatste exemplaar van de kraan werd kort na de eerste wereldoorlog ontmanteld nadat de betekenis van het vervoer over water door trein en vrachtwagen verdrongen was. Tot zover de historische context.

Recentelijk hebben zowel Hanzestad Kampen als haringstad Vlaardingen hun historische havenkraan in ere hersteld (zie foto's). Hoe bijzonder is het überhaupt dat Almelo zich in dit illustere gezelschap bevindt en daarmee onderscheid in de regio. Bij de voorgenomen ontwikkeling van de Stadskade, Kanaalpark en Westerdok kan de Almelose kraan een verbinding vormen met het verleden. Daarnaast sluit een herplaatsing van de Stadskraan ook aan bij de nieuwe visie Cultuur en Erfgoed 2025-2035 waarbij het verbinden van het verleden en het verrijken van de omgeving speerpunten zijn.

Het uiterlijk van onze kraan is bekend en wellicht beschikt het gemeentelijk archief over bouwtekeningen. Van de situatie aan de haven van het Overijssels kanaal in het begin van de 20e eeuw zijn een meerdere afbeeldingen beschikbaar en uniek is een aquarel uit de 19e eeuw in het bezit van het Rijksmuseum Amsterdam (zie foto's).

Anders dan bijvoorbeeld in Vlaardingen en Kampen, waar de kraan een statische object vormt, streven wij naar een praktische toepassing. Dat kan in ieder geval twee keer per jaar wanneer er riet overgeslagen moet worden die door de Almelose praam aangevoerd wordt. (zie foto's). Maar mogelijk kan de kraan frequenter worden ingezet als aangepaste “lift” ten behoeve van de mindervalide medemens die van water(sport) activiteiten gebruik wenst te maken.

De beoogde voorkeurlocatie van de nieuwe kraan is bij benadering de originele plek tussen het huidige Huis van Katoen en Nu en café restaurant Nielz.